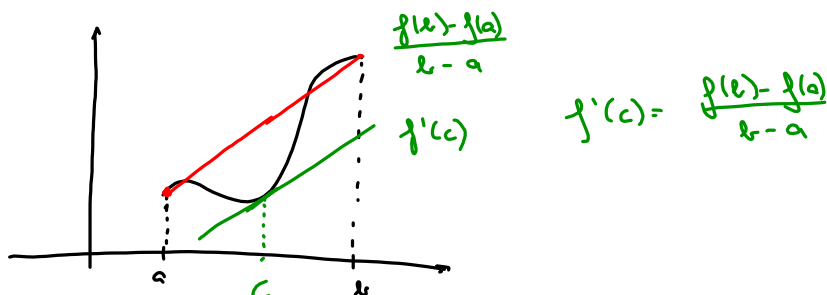


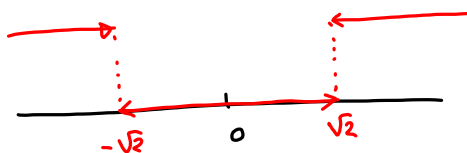
## Middelværdisætningen



Val: Hvis  $f(x)$  er konstant, så er  $f'(x) = 0$  for alle  $x$ .  
 Men hvis  $f'(x) = 0$  for alle, så da  $f$  være konstant.

Ikke helt trivielt:  $f: \mathbb{Q} \rightarrow \mathbb{Q}$

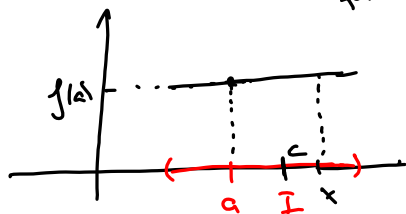
$$f(x) = \begin{cases} 0 & \text{hvis } x^2 < 2 \\ 1 & \text{ellers.} \end{cases}$$



$f'(x) = 0$  for alle  $x \in \mathbb{Q}$ .

Sætning: Antag at  $I$  er et interval og at  $f'(x) = 0$  for alle  $x \in I$ . Da er  $f$  konstant på  $I$ .

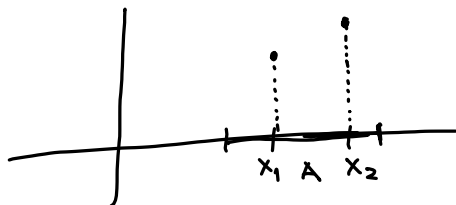
Beweis: Vælg et punkt  $a \in I$ . Det holdes så vis at  $f(x) = f(a)$  for alle  $x \in I$ . Brug MVS på intervallet  $[a, x]$ :



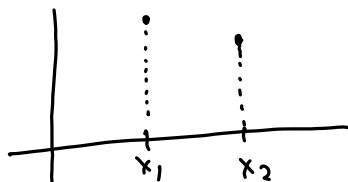
$$\frac{f(x) - f(a)}{x - a} = f'(c) = 0,$$

derfor  $f(x) - f(a) = 0$ , altså  $f(x) = f(a)$

Definizione: En funktion  $f$  er voksende på mængde  $A$  dersom hver gang  $x_1, x_2 \in A$  med  $x_1 < x_2$ , så er  $f(x_1) \leq f(x_2)$ .



$f$  er aftagende på  $A$  dersom vi isteden har  $f(x_1) \geq f(x_2)$ .

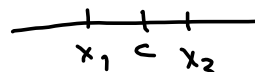


Sætning: Antag at  $I$  er et interval og at  $f$  er kontinuert på  $I$  og deriverbar i alle indre punkter i  $I$ . Hvis  $f'(x) \geq 0$  i alle indre punkter i  $I$ , så er  $f$  voksende på  $I$ . Hvis isteden  $f'(x) \leq 0$  i alle indre punkter, så er  $f$  aftagende på  $I$ .

Bevis: Antag at  $f'(x) \geq 0$  i alle indre punkter og lad  $x_1, x_2 \in I$ ,

$x_1 < x_2$ . Ved MVS:

$$\frac{f(x_2) - f(x_1)}{\underbrace{x_2 - x_1}_0} = f'(c) \geq 0,$$



Se  $f(x_2) - f(x_1) \geq 0$ , så  $f(x_2) \geq f(x_1)$ .

Eksempel: Vis  $\sin x \leq x$  for alle  $x \geq 0$ .

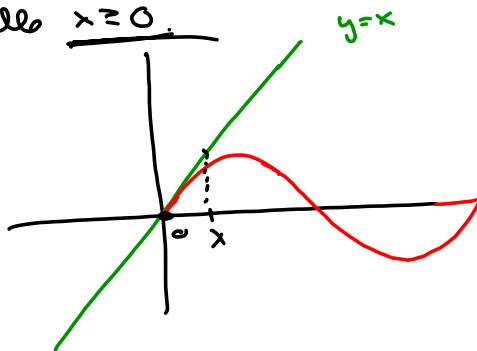
Bruger MVS på intervallet  $[0, x]$ :

$$\frac{\sin x - \sin 0}{x - 0} = \cos c$$

$$\frac{\sin x}{x} = \cos c \quad | \cdot x$$

$$\sin x = \underbrace{\cos c \cdot x}_{\leq x} \leq x.$$

eftersom  $\cos c \leq 1$ .



Eksempel: Vis at for  $0 \leq x \leq \frac{\pi}{2}$ , så er

$$1 - \cos x \leq x^2$$

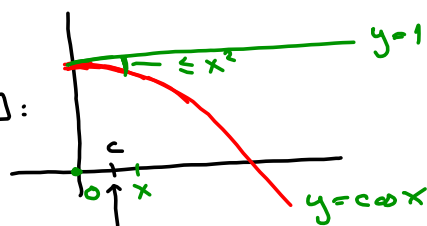
Bruger MVS på  $\cos x$  og intervallet  $[0, x]$ :

$$\frac{\cos x - \cos 0}{x - 0} = -\sin c$$

$$\frac{\cos x - 1}{x} = -\sin c \quad | \cdot x$$

$$\cos x - 1 = -\sin c \cdot x \quad | -1$$

$$1 - \cos x = \sin c \cdot x \leq \underbrace{\sin x}_{\leq x} \cdot x \leq x^2$$



$$\sin c \leq \sin x$$

## L'Hôpital's regel

Ubeskulte uttrykk: "0" - uttrykk:  $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)}$  når  $f(x) \rightarrow 0, g(x) \rightarrow 0$

" $\frac{\infty}{\infty}$ " - uttrykk:  $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)}$  -- " --  $f(x), g(x) \rightarrow \infty$

"0 ·  $\infty$ " - uttrykk:  $\lim_{x \rightarrow a} f(x)g(x)$   $f(x) \rightarrow 0, g(x) \rightarrow \infty$

" $\infty - \infty$ " - uttrykk  $\lim_{x \rightarrow a} [f(x) - g(x)]$ ,  $f(x), g(x) \rightarrow \infty$

"1 $^{\infty}$ " - uttrykk  $\lim_{x \rightarrow a} f(x)^{g(x)}$ ,  $f(x) \rightarrow 1, g(x) \rightarrow \infty$

"0 $^0$ " - uttrykk  $\lim_{x \rightarrow a} f(x)^{g(x)}$ ,  $f(x) \rightarrow 0, g(x) \rightarrow 0$   
 $[e^{\ln f(x)}]^{g(x)} = e^{g(x) \ln f(x)}$

" $\infty^0$ " - uttrykk  $f(x)^{g(x)}$  når  $f(x) \rightarrow \infty, g(x) \rightarrow 0$

L'Hôpital's regel for for seg "0" og " $\frac{\infty}{\infty}$ ".

L'Hôpital's regel: Anta at enten

$$(i) \lim_{x \rightarrow a} f(x) = \lim_{x \rightarrow a} g(x) = 0$$

eller

$$(ii) \lim_{x \rightarrow a} f(x) = \lim_{x \rightarrow a} g(x) = \infty$$

og at  $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)} = L$  (der  $L$  kan være  $\pm \infty$ ). Da er

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)} = L.$$

OK med  $a = \pm \infty$

OK  $x \rightarrow a^+$  eller  $x \rightarrow a^-$

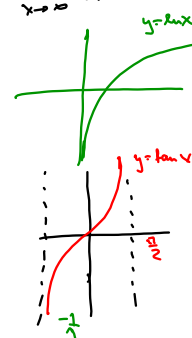
Selv om  $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)}$   
 ikke eksisterer,  
 kan det hende at  
 $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)}$  likevel finnes.

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - 1}{x} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x}{1} = \frac{1}{1} = 1$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{x^2} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-\sin x}{2x} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-\cos x}{2} = -\frac{1}{2}$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^x}{x^2} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^x}{2x} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^x}{2} = \infty$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow 0^+} x \ln x = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln x}{\frac{1}{x}} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\frac{1}{x}}{-\frac{1}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x}{-1} = 0$



Exempel:  $\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} (x - \frac{\pi}{2}) \tan x$   
 $= \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \frac{\tan x}{\frac{1}{x - \frac{\pi}{2}}} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \frac{1}{\cos^2 x} \cdot \frac{1}{-\frac{1}{(x - \frac{\pi}{2})^2}}$   
 $= \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} -\frac{1}{\cos^2 x} \cdot \frac{(x - \frac{\pi}{2})^2}{1} = -\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \frac{(x - \frac{\pi}{2})^2}{\cos^2 x} = -\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \left(\frac{x - \frac{\pi}{2}}{\cos x}\right)^2 = -(-1)^2 = -1$

Mellomregning:  $\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \frac{x - \frac{\pi}{2}}{\cos x} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}^-} \frac{1}{-\sin x} = -1$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow 0} (x^2 \cos \frac{1}{x} - x^2) = \lim_{x \rightarrow 0} x^2 (\cos \frac{1}{x} - 1)$   
 $= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos \frac{1}{x} - 1}{\frac{1}{x^2}} \stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-\sin(\frac{1}{x}) \cdot (-\frac{1}{x^2})}{-2x^{-3}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \sin \frac{1}{x}}{-2}$   
 $= -\frac{1}{2} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \sin \frac{1}{x}}{\frac{1}{x}} \stackrel{L'H}{=} -\frac{1}{2} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos \frac{1}{x} \cdot (-\frac{1}{x^2})}{-\frac{1}{x^2}} = -\frac{1}{2}$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{2}{x}\right)^x = \lim_{x \rightarrow \infty} \left(e^{\ln(1 + \frac{2}{x})}\right)^x$

$= \lim_{x \rightarrow \infty} e^{x \ln(1 + \frac{2}{x})} = e^{\lim_{x \rightarrow \infty} x \ln(1 + \frac{2}{x})}$

Mellomregning:  $\lim_{x \rightarrow \infty} x \ln(1 + \frac{2}{x}) = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\ln(1 + \frac{2}{x})}{\frac{1}{x}}$   
 $\stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{1 + \frac{2}{x}} \cdot (-\frac{2}{x^2})}{-\frac{1}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2}{1 + \frac{2}{x}} = 2$

Exempel:  $\lim_{x \rightarrow 0^+} (\sin 2x)^x$   
 $= \lim_{x \rightarrow 0^+} \left(e^{\ln(\sin 2x)}\right)^x = \lim_{x \rightarrow 0^+} e^{x \ln(\sin 2x)} = e^0 = 1$

Mellomregning:  $\lim_{x \rightarrow 0^+} x \ln(\sin 2x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln(\sin 2x)}{\frac{1}{x}}$   
 $\stackrel{L'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\frac{1}{\sin 2x} \cdot \cos 2x \cdot 2}{-\frac{1}{x^2}} = -\lim_{x \rightarrow 0^+} \cos 2x \cdot \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{2}{\sin 2x} \cdot x^2$   
 $= -1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{2x}{\sin 2x} \cdot x = 0$

$\frac{\sin u}{u} \rightarrow 1$   
 $\frac{u}{\sin u} \rightarrow 1$